

Uredništvo i uprava
ZAGREB, MASARYKOVA 28a
 Telefon 67-80

Uredništvo in uprava
 za Slovenijo in slovenski del
 Julijske Krajine
LJUBLJANA Erjavčeva 4a

Narod koji se odrece ma i jedne
 stope krviju i znojem otaca svo-
 lih natopljene zemije nije dostojan
 da se nazivlje narodom

**POVODOM DESETE
 GLJETNICE SMRTI
 OCA ISTRE**

Hrvatskoga bana dra Matka Laginja uređ-
 ište se obratio na pojedinu naše starije
 zemljake sa zamolbom, da otinu zaboravi po
 koju uspomenu iz njegova života, odnosno
 iz dana naših narodnih borba prije rata s
 kojima je njegovo život tako usko povezan
 i što se dogodilo?

Pokazalo se, da nema tako veći niti jed-
 nog istranina tako zvane »starije zemljake»,
 koji ne bi imao bilo kakovu uspomenu na
 ni, koji nije bio koji način došao s
 njime u dolazak, bilo po pričetnom bilo po
 općenarodnom poslu.

I sad su se izradile uspomena na one
 nezaborane dane! Svele se negde sjeca,
 svakome je po koji značajnijim datim ostao
 živa usjeka u pamti. A to su bili dani za-
 nosa, nesrećitnog i požrtvorenog rodoljubivog
 rada, kad u narodnim redovima nije bilo
 raznimotlaženja.

Trebalo bi danas razgovarati s ocima
 našim i djedovima u Istri, pa se dohije
 pravo sliki onih velikih dana, treba doći u
 doticaj sa starijom generacijom istarske in-
 teligenije, koja je onda bila na čelu po-
 litičke odlučine. Nije tada bilo izneca i
 sukoba.

Stariji su bili zreli, iskusni i mudri, a
 mladi početni, požrtvovni i borbeni. I ta dva
 faktora: zrelost starijih i danas mladih di-
 no su se stapali u jednu harmoniju, u koju
 je ležala tajna svih naših uspjeha.
 Kad nose nije bila suprotnosti između
 starih i mladih, u našim redovima nije bilo
 antipozicija između starijih i školovanih
 gospod!

Taj sklad, to jedinstvo misli i osje-
 ćaja trebalo je vidjeti!

Mnoga se toga danas na žalost zabora-
 valo. Stvari su nam pomrle. Spintit, La-
 ginja, Primanista, Kurečić i bezbroj drugih
 imena više. I kad se danas govori i piše
 o Istri, mnogo se bolje ističe današnje pri-
 like u istarskim redovima, sukoba, izvanje,
 teološke, a sve se manje spominju one
 dane koji su najprije izveli goraviti o onomu
 za što se ni danas borimo.

A to nije dobro! Ne možemo mi krenuti
 sada nekim novim putem, koji ne bi bili
 povezani s onima od prije rata. U onoj
 našoj tradiciji je sva naša snaga, sva naš
 moralni kapital, s kojom možemo nastupiti
 redom čemu i čija obzira pred odličnijom
 izjavom. Bez tradicije nema kontinuiteta.

Od tih ljudi, koji su imali bilo po našu
 pravu, treba i dalje imati naše vjetrove
 zapadne sve detalje, one velike narodne
 epove. Preradivati ih morale u knjižne po-
 stihove prišti hrvatskoga narodnoga giban-
 ja u Istri u posljednjih 100 godina. Toliko
 divnih tolika sričljivih momuna ima u
 vini. Toliko čestitosti, nesuštivosti, posre-
 ni i karaktera kod pojedinih naših naro-
 dnih boraca, koji bi novom naraštaju mo-
 rali biti uzorom. A što zna naša mladost
 u Istri?

Evo upravo nam danas reče jedan pro-
 fesor, kome je povicem među ostalim dije-
 ľal, sin jedinac našeg emigranta, da mi ne
 dišite na uhlj: Što je to Uvika? — odgovori-
 lo mu je to riječ, na nje znalo gdje teče.
 Tako malo znađu naša djeca o Istri.

Kad tovariš poime listati stara godišta
 »Naše Slove«, izvikaća o dječanstvu istar-
 skoga naroda, kad zamiri makar samo na
 čas u privatne arhive pojedinih naših na-
 rodnih prvaka i pročita njihovu korespon-
 denciju, ne može a da mu srce ne plave od
 zanosu, a lice ne ozari ponosom.

Ono su bili ustimi veliki ljudi, ono je
 bio zaista veliki rad.

Dani su to bili, koje se ne smije zabo-
 raviti!

Naš list — koliko mu to skrom-
 nost opsega bude dopuštala — tim najsvi-
 jetlijim stranicama naše narodne povijesti
 posvetili ćeše po koji redak. Ima tu golo-
 mag još nepoznatog materijala. Pobudu nam
 za tu misao dadeše ona pisma i priloge po-
 jedinih naših ljudi, koji nam se povodom
 desetogodišnjeg smrti oca Istre počelo jav-
 ljati izvanjski svaki po koji novi detalj iz
 njegova života, a to znači iz života našega
 naroda, iz historije naše narodne borbe, s
 kojom je veliki položaj bio tako usko pove-
 zan.

Zlatalo su to zrnce, koja ne smiju pro-
 pasti. Aplanirao zato na sve one žive sve-
 doke naše narodne borbe u Istri, da sve
 uspomena zabilježe.

Na pauku i sjetivato primjer nama svi
 ma i onima, koji dolaze iza nas...

ŠIRITE „ISTRU“!

TJEDAN MEDUNARODNE POLITIKE

POLA GODINE RATA

Nema valjda novine, koja nije ovih
 dana registrirala datum od 3. o. m.,
 kad se navršilo pola godine, što je
 Evropa zahvatila novim svjetskim ra-
 tom. Listovi su tim povodom iznijeli i
 žalosnu bilansu operacija i gubitaka u
 ovih šest mjeseci, dakako samo približ-
 nu i nepotpunu bilansu, jer se gubitak
 na uništenim materijalnim dobrima, a
 napose na ljudskim životima ne da ni
 procijeniti ni izraziti.

Pa kakva je ta krnja žalosna bi-
 lansna?

Jedne je velike slavenske države ne-
 stalo, druga mala država na sjeveru
 Evrope proživlje svoje mučnu ago-
 niju. To su prve fratrapne činjenice.
 Zatim slijede ove: zarateće velevalsti
 Njemačke s jedne a Saveznici s druge
 strane još uvijek kao da okušavaju
 svoje snage na kopnu čekajući pogodan
 čas da stupe u ostriju borbu, dok se
 na moru i u zraku ratno kolo jače za-
 igralo.

All nisu u tih šest mjeseci stradale
 samo zarateće države; neutralci su
 također imali znatnih gubitaka, napose
 na moru i na gospodarskom terenu,
 a sve zaostreniji položaj među ra-
 tujućim strankama dovodi ih stalno u
 još komplikiraniji položaj.

Glavna bitka u ratu između Nje-
 mačke i Saveznika vodi se na moru.
 Nijemcima je bilo stalo da otkusnu bri-
 tanske otoke od inozemstva, pa su na-
 padali britanske brodove na Atlantiku
 i na Sjevernom moru. U Atlantiku su
 operirali »Admiral Graf von Spsce» i
 »Deutschland» — tzv. džepni krstasi
 — dok su u Sjevernom moru djelovali
 pomorske i podmorničke jedinice. Isto-
 dobitno izvršeno je i polaganje mina uz
 istočnu i zapadnu englesku obalu. Ni-
 jemci izložili su na engleski gubliti znat-
 ni, ali obzrom na veličinu britanske
 trgovačke i ratne mornarice, izraženi u
 postocima, su prilično neznatni te su
 nadoknadjeni brodovima, koji su u
 medvjremenu sagradjeni, odnosno —
 u pogledu trgovačke mornarice — zaplje-
 njeni (u svemu 23).

Stvarni gubliti zadecali su neutralne
 države. One su izgubile pola milijuna
 tona brodova (nešto manje od Engle-
 ske) ali su imale veći broj ljudskih gu-
 bitaka. Britanska trgovačka mornarica
 izgubila je 450 ljudi, dok je sama Nor-
 venska izgubila 347 mornara, premda je
 njena flota znatno manja.

Zahvaljujući sistemu konvoja gu-
 bitak trgovačkih brodova je sve manji
 te je sv eden na 1 od 500.

U zraku je bilo izvidjačkih letova i
 s vremenom na vrijeme napadaja na
 pomorske baze te okršaja u zraku, pri

čemu je bilo znatnih gubitaka s jedne
 i s druge strane, o čemu variraju poda-
 ci, već prema tome da li su njemački ili
 engleski.

Pravi rat vodi se na trgovačkom po-
 lju. O posljednjama toga rata još se za
 sada ne može govoriti. Prema služben-
 nim američkim podacima Njemačka je
 odsječena od polovice svojih negdašnjih
 tržišta.

O gubicima na moru s jedne i druge
 strane predloža iz engleskih službenih
 izvora ovi podaci: Rat na moru: Bri-
 tanska trgovačka mornarica: Bruto
 gubitak iznosi 158 brodova u sveukup-
 noj tonazi od 597.400 tona od ukupnih
 21 milijun tona. — Njemačka trgovačka
 mornarica: Zarobljeno je 25 brodova u
 ukupnoj tonazi od 98.298 tona. Po-
 topijeno je odnosno sama njemačka
 posada potopila je 28 brodova u ukup-
 noj tonazi od 152.891 tona. Sad se u
 neutralnim lukama nalazi 29 posto
 ukupne tonnage njemačke trgovačke
 mornarice i ti brodovi ne mogu ispo-
 viti. Njemačke podmornice: Potopijeno
 je najmanje 35 njemačkih podmornica,
 od 70 koliko ih je bilo početkom rata.
 Dne 1. siječnja bilo je 45 njemačkih
 podmornica, a sagradjeno je 10 novih.

Njemački gubliti, veći se s njemačke
 strane, su neznatni kad se usporede s
 njemačkim uspjesima. Oni iznose jedan
 oklopljen brod, dva razarača, šest pa-
 trolnih minolovaca i jedanaest pod-
 mornica, te prosječno dolazi gubitak od
 dvije podmornice. Naprotiv su njema-
 čke pomorske snage od početka rata
 potopile ukupno 1,900.000 tona što
 protivničkog, a što neutralnog brodoglja.

Pišnji od rezultatima polugodišnjeg
 ratovanja jedan je uvođničar (»Novo-
 stik, Zagreb) povukao paralelu između
 bilanse u prošlom svjetskom ratu u
 razdoblju od prvih šest mjeseci i rezul-
 tatiama sadanjeg rata, pa dolazi do za-
 ključka da su se događaji na najboljima
 do februara 1915. razvijali fantastičnom
 brzinom u usporedbi sa sadašnjim ra-
 tovanjem, što začinjuje u toliko više što
 se ono odigrava u doba tolikog tehni-
 čkog napretka, da bi se godina 1915. u
 tehničkom pogledu mogla smatrati go-
 dinom nekoga prošloga stoljeća. No
 događaji godine 1915. — veći od dalje
 — nisu se odvijali većom brzinom sa-
 mo na najboljima. Oni su išli brzim tem-
 pom i u međunarodnoj politici i slika
 podjele snaga u Evropi pred 25 godina
 bila je mnogo jasnija nego li danas. I
 upravo ta sprost ratovanja izaziva
 opasnosti novih komplikacija, koje se
 sada još ne mogu sasvim jasno pred-
 vidjeti.

NUJNOST REŠITVE VPRASHANJA VOJNE ŠKODE

Z notranjo državno ureditvijo so nastali novi momenti

Ljubljana, III. 1940. Vprašanje oškod-
 nih za škodu povzročeno našim državl-
 janom ob avstrijsko-italijanskem bojišču
 zadnje svatovne vojne, je na poti rešitve.
 Pričetovali smemo, da bodo naš i uradi to
 vprašanje končno rešili potem, ko so spi-
 si o tej vojni oškodninli toliko let po-
 čivali mimo pri ministrstvu v Beogradu.

Vsled uredbes o banovini Hrvatski od
 26. 8. 1939. pa je nastalo vprašanje, kdo
 da naj plaća to vojno oškodnino, ali
 celokupna država ali pa je posamezne
 banovine, radi česar se je bati, da ostan-
 je rešitve te vojne oškodnine zopet od-
 ložena do končne ureditve banovine Hr-
 vatske, oziroma preureditve drugih ba-
 novin.

Z imenovanjem uredbis so prenešeni vsi
 posli kmetlilstva, politike in ljudjskega
 zdravlja, telesne vzgoje, pravosodja, pro-
 svete in notranje uprave v pristojnost
 banovine Hrvatske. Vsi ostali posli so
 ostali v pristojnosti organov državne ob-
 lasti in posebno posli, ki so pomembni
 za splošno korist države. Med te posle
 pa spada v prvi vrsti vojaštvo, vojske
 in kar je s tem združenege. Ni dvoma,
 da spada med vojne stroške tudi oškod-
 nina za vojno škodu, povzročeno našim
 državljanom vsled vojske. Ti stroški so
 stroški celokupne države ne glede nato,
 kje in v katerem delu države biva oš-
 kodovanec in se je napravila škoda. To
 je bilo neoporno v vseh državah, ki so
 plačale vojno škodu svojim državljanom.
 Tudi naša država je dala na breme vse
 države državljanom iz bivše Srbije in

Crne Gore oškodnino za vojno škodo
 in sicer po zakonu o naknadi ratne šte-
 te od 30. 6. 1920. v obveznicah 2 in in
 odstotka loterijskega posojila v visini
 nad 4 milijarde dinarjev.

Ze radi tega je upravičena zahteva,
 da gre na breme cele države tisti del,
 oškodnine za vojno škodu, ki ga je pla-
 čati se našim državljanom, ki so bili iz-
 pušteni v vrnotnem zakonu o vojni oš-
 kodnini.

Delala bi se krivica banovinom, ozi-
 roma prebivalcem prizadetih banovin,
 če bi se sedaj preneslo manje breme oš-
 kodnine, ki jo je plačati prebivalcem,
 ki slučajno prebivajo v banovini, in to
 za vojno škodo, ki so jim jo povzročile
 vojne operacije većinom izven današ-
 nje meje naše države.

Ni torej nobenega razloga, da bi se
 rešitve vojne oškodnine zategovala še
 dalje radi preurejanja daše države
 vsled omenjenega sporazuma s Hrvatsko
 banovino, posebno, ker je skrajni čas,
 da pride stvar do končne rešitve, na
 katero oškodovanca težko čakajo, že nad
 20 let. Pri tem ne gre za kako visoko
 vsoto oškodnin prejkone je za malo več-
 nego 1 stotnik oškodnine dane v vsoti
 4 milijard dinarjev vojnim oškodovan-
 cem iz bivše Srbije i Crne Gore. Skrajni
 čas je, da se ta oškodninska zadeva ki
 je majhne važnosti za zakon naše dr-
 žave a velike važnosti za oškodovanca,
 v kratkem reš i in da tudi naša država s
 tem vrši dožno skrb za dobrobit svojih
 državljanov.

Dr. M. Pretner.

POLITIČKE BILJEŠKE

TALIJANSKA »VELIKA TAJNA«

»Popolo d'Italia« istakao je neki dan
 u svom članku: »Ako dodje do sukoba
 na bliskom istoku između Sovjetske Ru-
 sije i Njemačke s jedne strane a Fran-
 cuske i Velike Britanije s druge strane
 Italija koja je uvijek naglasavala svo-
 j protubojsevički stav umjet će poduzeti
 potrebne mjere. U takovoj situaciji mo-
 zemo ta otkrijemo znasnu veliku tajnu.
 Ta se ina sastoji u slijedećem:

1. Italija je isto toliko protubojsevi-
 čka, kao što je i protudemokratska. 2.
 Italija će sacekati da li će biti ugroženi
 interesi Italije na Sredozemnom Moru
 bilo od strane Francuske i Velike Brita-
 nije, bilo od strane Sovjetske Rusije.

TALIJANSKI ZAKON O RASI

Objavljen je talijanski zakon o rasi
 u raznim profesorjama. Ovak zakon pred-
 vidja da ni jedan Talijan židovskog pod-
 rijetla ne može biti urednik lista. Isto
 tako ovim zakonom predviđene su vrlo
 stroge odredbe za profesije liječnika,
 apotekara, državnog odvjetnika itd. Za-
 kon je stupio na snagu 1. ožujka.

DALMATINCI NA GROBU D'ANNUNZIA

Na objeltnicu D'Annunziuje smrti po-
 sjetili su njegov grob u Vitorlu pod
 vodstvom predsjednika društva invalida,
 narodnog poslanika Delcrova, dalmati-
 nski borci. Pjevana je dalmatinska
 himna i održani su prigodni govori.

**GROF CIANO O UTJECAJU TALIJAN-
 SKE KULTURE U SVIJETU**

Talijanski ministar vanjskih poslova
 grof Ciano dao je interview suradniku
 revlje »Primato« o utjecaju talijanske
 kulture u svijetu. Prije svega je podvu-
 kno, da je 1930. broj studenata koji su
 na stranim sveučilištima studirali talij-
 janski jezik i literaturu iznosio 20.000.
 Već u 1939 iznosio je broj tih studenata
 u raznim institutima za talijansku kul-
 turu u inozemstvu 36.000. Pored toga
 teklem prošle godine posjedivalo je 80
 tisuća studenata i inozemstva slobodne
 tečajeva talijanskoga jezika. Broj talijan-
 skih profesora na stranim sveučilištima
 i srednjim školama, koji je 1930 iznosio
 36 popeo se tečajem prošle godine na
 233. Isto tako popeo se u istom razdo-
 blju broj Instituta za talijansku kul-
 turu u inozemstvu od pet na dvadeset. Te
 činjenice pokazuju sve veći utjecaj talij-
 janske kulture, ali su istovremeno —
 prema grofu Ciano — znak koliko va-
 žnosti strane države daju političkim i
 kulturnim vezama s Italijom. Tome cil-
 ju poslužuje u i izložbe talijanske knji-
 ge u inozemstvu. Pored toga u Italiju
 dolazi na »druže ne samo sve veći broj
 mladih umjetnika, veći i inženjera, lije-
 čnika, pravniča, sociologa i političara.

**POMEMBNA PREUREĐITVE FAŠ-
 ORGANIZACIJ**

Veliki fašistički svet je odredil ob-
 sežno reformo strankinih organizacij ka-
 kor tudi stranke. Od neposredne pove-
 zanosti s stranko je izločil šest organiza-
 cij, ki so bile doslej odvisne od nje, od-
 slej pa bodo popolnoma avtonomne.
 Med najvažnejšimi organizacijami, ki
 postanejo sedaj avtonome, je »Dopol-
 voroc«. Ostale so: Zveza družin v fašisti-
 čni revoluciji padlih članov, Zveza ra-
 njenih revolucionarnih bojnikov, olim-
 pijski odbor, Zveza žena, častikov in Ital-
 janski pomorsko društvo. Druga pomembna no-
 vost je imenovanje spolitičnih zastup-
 nikov v stranki. Poleg tega se je strank-
 ka odpovedala vsem dnevnim listom, ki
 jih je do sedaj imela v svoji posesti.

**NEMSKO GLASILO ZA NEMSKO SRED-
 NJE SOLE**

Novosadski nemški dnevnik »Deutsches
 Volksblatt« primaša članek pod naslovom
 »Žalostno poglavje«. V tem članku se nem-
 ski list pritožuje, češ da Nemci v Jugosla-
 vijii nimate nemških srednjih škol, ker ni-
 zja nemška gimnazija tako rekoč sploh ni u-
 poštevanja vredna. Dalje list zahteva, naj bi
 se, dokler ne bo odprta popolna nemška
 gimnazija, takoj po vseh državnih gimna-
 zijah ustanove posebni nemški tečajii, ki bi
 njih kajpada vodili nemški profesorji.

STANJE TALIJANSKIH FINANCIJA

Novi talijanski proračun predviđa
 izdatke sa 34 milijard 895 milijuna li-
 ra, a državne prilohde sa 29 milijardi li-
 ra. Za naoružanje izdat će se 10 mili-
 jardi 845 milijuna lira. U toj svoti nisu
 uračunati vanjski izdaci, koji su proš-
 le godine iznosili 17 milijardi 519 mi-
 lijunu lira. Ovogodišnji deficit redovnog
 državnog proračuna iznosi 5 milijardi
 893 milijuna, a prošlogodišnji bol je 4
 milijarde 755 milijuna. Ukupni talijan-
 ski državni deficit iznosio je u zadnjih
 pet godina 65 milijardi lira.

USPOMENE NA GOSTOVANJE ČLANOVA ZAGREBAČKOG KAZALIŠTA U ISTRI

Poznati glumac i dugogodišnji upravnik raznih glumačkih družina, koje su gostovale po svim hrvatskim krajevima, Mihajlo Marković, obelodanio je u posljednje vrijeme cijeli serij svojih zapamćenja iz onog doba. Za nas su to bila kulturno-nacionalna uspomena njegove na Istru. U hrvatskom Dnevniku od 11. veljače o. g. iznosi g. Marković niz veselih i zanimljivih zgodica iz onih dana.

Gospodin Marković nije još završio svoja zapamćenja i mi s naročitim interesom očekujemo nastavak. Za nas u Istri bio je u ono doba dolazak članova zagrebačkog kazališta, dolazak Marije Ružičke-Strozzi, to bila obično gostovanje putujuće neke kazališne družine. Za nas je to bila kulturno-nacionalna manifestacija, koja je elektrizirala duhove, koja nam je dila ponos, da smo sami u svojim očima porasli. Kod nas se naime u Istri glumačku umjetnost nije dotad upotrebovala do li po raznim talijanskim družinama, koje bi dolazile s onkraj mora. Kako je dakle shvatili, kakvi su nas osjećaji preuzimali kad smo s dolaskom svih krasno našu, živu izgovorenu riječ. A to nije bila kakvogod sličnost nego glumačke klase. Riječi tada izgovorene mnogim našima po Istri zvoniko zvuche još i danas, nakon 30 i toliko godina. Gospodin Marković se je za sada, ograničio tek na iznašanje nekih sitnijih epizoda. No, kako rekoh, on još nije završio, pa očekujemo nastavak. Bilo bi zgodno saznati njihove utiske s proslave 25 godišnjice umjetničkoga rada Marije Ružičke-Strozzi. Ona je naime taj svoj jubilej proslavila u Pazinu i mi smo joj po tadašnjem načelniku pazinskome, pokojnom Simi Kureliću, poklonili srebrni lorovero vijenac, a oduševljenje je bilo toliko da se ne da opisati. Čujmo, kako opisuje g. Marković svoj boravak u Istri:

Davno prije svjetskoga rata bio sam na čelu jedne veće kazališne družbe pod imenom Primorsko-kazalište. Ova je družina bila namijenjena primorskim i istarskim gradovima, u kojima su se bila potpuno udomaćila gostovanja stranih, dobro subvencioniranih kazališnih družtava u tolikoj mjeri, da je gotovo bila ugrožena i sama naša narodna riječ.

Baš iz tih razloga dopuđiralo je zagrebačko kazalište prikriženim putem svim sredstvima ovoj moju našu privatnu družbu, dok sam ja već tada bio ekspozent zagrebačkog kazališta, te su u ovoj mojoj družbi gostovali izmjenično svi prvaci zagrebačke drame, a pokojna velika hrvatska tragedijarka Marija Ružička-Strozzi, skoro stalno pučevala s nama po primorskim i istarskim gradovima. Nešto to posvleđajući ovaj orijentalni list velike naše pokoljnice, koji eu ovdje navesti:

«... Ne mogu vam pitkim riječima izraziti i uvjeriti Vas, što sam oćuđela, kad sam prvitala na oćdanput u Vase vijećeno misao, gdje spominjete ovu zlatno doba naših gostovanja po drugoj nam Dalmaćiji, Istri (muka tobaka rana!) po svim onim dvinim, srećnim nekoć krajevima, koji su danas u sivo zavijeni... Budeite uvjereni, da gospodine direktore, da su mi ta gostovanja, to putovanje pod Vašim sjajnim neprispodivim genijalnim vodstvom najmilijom uspomenu moje umjetničke karijere...»

Djelovanje ove moje družbe i njezini veliki uspjesi bili su povod kasnijem službenom osnivanju Podružnice zagrebačkog kazališta. Čije je vodstvo oće meni bilo povjereno. Ova moja družba Primorsko-kazalište uživala je tada opće simpatije svih primorskih i istarskih gradova, jer je bila — zahvaljujući zagrebaćkom kazalištu — u sva-

kom pogledu dobro fundirana i opremna, pa je mogla potpuno izdržati konkurenciju stranih veća družtava. Zapanito sam se dakle s tom družbom jedne jeseni smjelo u najizloženije naše gradove u Istri, kao: Pulj, Trst, Pazin, onda Opatiju, Rijeku, Zadar itd.

Stigli smo u Pulj nekako početkom mjeseca studena i počeli svoja gostovanja u velikoj dvorani tamošnjeg Narodnog Doma, u znaku našeg većeg narodnog oduševljenja, pret punom kućom svake večeri, kako iz samoga Pulja, tako i iz bliže okolice.

Za sve vrijeme našeg gostovanja bio je velik Narodni Dom gotovo opsjedan hrvatskim žilvom i postao upravo središte narodnih manifestacija.

Te manifestacije razvijale su se iz dana u dan u sve većim dimenzijama, pa su na koncu svratile na sebe pozornost tadanjih tamošnjih austrijskih vlasti.

All kako sam ja imao urednu koncesiju, a uz to dva kazališna djela odobrena po mjerodavnim vlastima, to nam nisu mogli osujetiti naš rad bez stvarnoga uzroka, čega sam se ja strogo čuvao znajući, gdje se nalazimo.

Kako sam u družbi imao i jednoga markantnoga člana, koji je obično radio svoje figure i glumačke spremne glumio herojske, junačke uloge, ili opet ruski, srpski i slično, to su ga kolege od dragosti i šale prozvali »Komitadžijome, premda je u duši bio tako pitom i nježan, da ni mrava ne bi pogazio. Sve to nije smetalo, da jednoga dana — zbog tih navihnih glumačkih šala — bude od nekuda proglašena nezgodna vijest, da ja imam i neke komite čija je prisutnost štetna i opasna po Pulj kao glavno sjedište i arsenal tadanje austro-ugarske ratne mornarice.

Zahvaljujući jedino istinskom i svojskom zauzimanju dra Matka Laginje,

tadanjeg viđenog advokata u Pulju i istaknutog istarskog nacionalnog borca — kasnije bana Hrvatske — nekako se ova stvar zabašurila. Jedino sam dobio obilježni spomenik: da članovi kazališta u budućne ne zalaze po krugu ratnog pomorskog arsenala.

Nakon toga počela je ponovna stroga cenzura svih hrvatskih komada, koje smo još imali prikazivati, u kojima je ovaoga puta igrala vrlo važna uloga — crvena oluška — Osobito je to važno za Dragosićev komad »Posljednji Zrinjski i Car-Emilno» »Zinjsko sunce». Ta je stroga cenzura išla tako daleko, da se skoro ti komadi gotovo nisu mogli prepoznati nakon toga, te smo jedva čekali da završimo to gostovanje u Pulju, koje je i onako bilo pr kraj, pak da se zaputimo u Trst, gdje smo već imali osiguranu dulju i jaću sezonu u velikoj dvorani tamošnjega Narodnog Doma, uz stalna i česća gostovanja zagrebačkih prvaka umjetnički Strozzi, Pijan, Borštnik, Dimitrijević, Sramova itd.

Na putu za Trst zadržali smo se na nekoliko predstava u gradu Pazinu, gdje smo bili pozvani od tamošnjih istaknutih narodnih ljudi, koji su nas sajnio dočekali i primili, ustupivši nam za gostovanje besplatno prostorije svoga Narodnog Doma. Učinili su sve da osiguraju veliki i potpun uspjeh, tako da su sve predstave bile svake večeri do posljednjeg mjesta raspodane, a ova kratka sezona, koja je bila predviđena kroz samo jednu sedmicu, produžena je čak na tri nedjelje.

Kako se približavao katolički Božić i sav se svijet tamo počeo spremati za ovaj veliki praznik Kristova rođenja, i mi smo tri dana ranije obustavili svoje predstave i počeli se spremati za što bolji božićni repertoar. Sada nastade među članovima dogovor: kako će oni proslaviti svoj Božić? Bilo je među njima katolika i pravoslavnih, ali primili su predlog, da svi zajedno proslave ovaj prv katolički Božić, koji prvi po redu dolazi, i koji slavi i sav ostali narod ovdje, jer »što zna, kako će nam kasnije biti i hoćemo li imati ovakvu zgodnu priliku kao ovdje, kad bude došao pravoslavni Božić itd. Svi se u tome složide, da proslave prvi Božić pridržavajući sebi poneki pravil, da kasnije slave i pravoslavni Božić. I kad su još čuli, da na prvi dan Božića, kao na dan crkvene norme, ne smije biti predstave ni po danu ni na večer, jer to u tim krajevima u ono doba nisu dopustale crkvene vlasti, onda su se pogotovo oduševili, da što svećenije proslave katolički Božić.

Kako se tamo osobita pažnja poklanja Badnjem danu, to su nas domaći uvjeravali, da to i jest glavno kod njih, moji su članovi odnekuda smogli i krasan broj, otkitli ga i spremali se, da svi korporativno idu u crkvu na božićnu pionicu. Članovi su i katolici i pravoslavni, donijeli ovu odluku, da sla-

ve ovaj prvi Božić, gotovo nesvjesno spontano, bez ikakve tendencije, ali i — je toliko simpatično primljeno kod tamošnjeg građanstva da su se upravno nadmetali, tko će im više pažnje ukazati s različitim darovima i pozivima u njihove domove. Za vrijeme proslave glumačkog Badnjaka u Istri mnogi su građani ostavili svoje domove i dolazili među glumce, da im čestitaju Badnje večer, dok su po danu glumci dobivali čitave košare, lijepo iskićene i pune raznih poklona: prosjeka, likera slatkisha, voća i drugih djakonija.

Poslije pionicke, pred crkvom, prigodom čestitanja božićnih praznika, ljubili su se glumci s građanima tako srdaćno, kao da su odrasli zajedno...

Odmah nakon božićnih praznika zaputismo se u Trst, najtoplije ispraćeni od cjelokupnog hrvatskog pazinskog građanstva sve do kolodvora.

ITALIJA I ENGLSKA

U polemici s laburističkim »Daily Herald», koji je istaknuo potrebu da Savezni povodu oćenju protiv Italije, jer da nema razlike između Italije, Njemačke i Sovjetske Rusije, »Giornale d'Italia» odgovara ovako:

»Moć se masno kazati »Daily Herald» njegovim mnogobrojnim prijateljima, da prihijeti njegove vrsti mogu samo emucivirati kao prirodna reakcija zatimljeniu su lidarnost tamo gdje ona već postoji i stvoriti novu solidarnost tamo gdje je do sada još nema i pored razlike u položaju tolikame.

Ove posljednje riječi — primjećuje rimski dopisnik beogradski »Politiko» — naručito su pale u ori. »Giornale d'Italia» želi kazati, da ne treba isključivati mogućnost zajedničkog istupanja Italije, Njemačke i Sovjetske Rusije protiv Engleske i Francuske, ako ove poduzmu kakvu akciju protiv Italije. Naravno nagovještavanje te mogućnosti ne znači još da treba oćerkivati njeno ostvarenje. Ali se smatra više nego karaktističnim, — veli dopisnik »Politiko» — da službeni tamošnji organ može upotrebljavati u izgled mogućnost suradnje Italije i Sovjetske Rusije.

Od 1. III. poštrena je pomorska blokada protiv Njemačke, to je proširena i na neutralne brodove, koji prevoze njemački ugljen, kako bi se III. Reich što više ekonomski oslabio. Ta engleska mjera pogodila je talijanske brodove koji su kralji u nizozemskim lukama njemački ugljen za Italiju i koji sadu ne mogu isplivati zbog toga je fašistička vlada uputila Londonu protestnu notu, koja jo dođuše ostr. ali se iz njega ne da ustanoviti, kakav će razvoj zauzeti ovaj englesko-talijanski spor. Fašistička vlada ističe, da engleska mjera nije zakonita u toliko više, što jo britanska vlada poznato, da je Italiji njemački ugljen nepophodno potreban za život i rad talijanskog naroda. U Londonu so ističe, da je Engleska spremna da priznaje talijansku potrebu za ugljenom bude proma Italiji pomirljiva i da joj slavi na raspolaganje svoj ugljen u zamjenu za talijanski robu.

Posljedice ovoga talijansko-engleskoga spora mogu biti dalekosežne, ali se još ne može sigurno reći, u kakvom će se pravcu razviti.

KULTURNA KRONIKA

SKLADBE ZORKA PRELOVCA

Ob obitelji smrti pomećubeza slovenskega skladatelja Z. Prelovca smo Njegovim prvi prijatelji so pred dvama mjesecima priredili veliki koncert njegovih skladbi u se na ta način odolžili njegovomu delu i pompuu S koncertom je bila pokrenjena tudi misel postaviti spomenika, ki bo priical poleg njegovih skladb se pozniim slovenskim rodovom o njegovem velikem ustrajanju na polju slovenske glasbe in na polju Res je da so Prelovcove skladbe sáme najboljše in naidrećneje spomeniki, ki imata svoje tonove u naroduvi duši in kate reza ne bo mogõe nadomesti dokler bo žive slovenski narod. Bil je prvi povec na rod, ponaredo so in ravno v tem je njegova večijina in pomen.

Mnogo nad sto pesmi je uzglasbil, gotovo pa njihovo stovilo dosega tudi dvesto, saj je kompoziral, posevelil in razvijal svoja dela drštvom in posuzevnikom ne da bi zabeležiti komu je dal ono ali drugo skladho. Le na ta način bi imeli toćen pregled njegovega dela, tako pa ho nemogõe točno ugovtoviti njegovih skladb.

Vez skladateljski snov Z. Prelovca moramo razdeliti u Istri dele in sicer: skladbe za moški zbor, za mešani zbor, samospesi s klavirjem in razne skladbe. Moški zborov, ki so samostojne skladbe ne glede na večje zbirke, je po skladateljevem seznamu nić manj kakor 44. So to njegove najljepše in naidljeje skladbe, ki jih pojeto svi zbori in so vedno na programnih raznih koncertov izmed katerih so mnoge že parandore. To su predvsem pesmi rdećih nagelov in ljubezni: Jaz bi rad radećih rož: Zapoji mi pesem. o dekle: Škrjanćku: Nalezljivi rdeći in sedem si rož. Za temi pa je najpoznatijša njegova skladba na narodno besediio iz svetovne vojne: Oj, Dehadob! Kdo je je nepozna? Većno lepa je većno pomećna. Nad 8000 izvo-

dov jo je že med slovenskimi pevci. Za temi skladbami so najbolj znane in priljubljenije njegove nagrobnice: Poljana toži, Nad mojim grobom, ki so je prvić izjavili na omeknem koncertu, Godzić je želel (narodna), Vse na svetu mine in Zvonenje oglasa.

Manj znane so številne himne, ki jih jo poklanjali raznim pevskim društvom. Te so: Slava dele, Zeleni prapor, Poštarska himna, Belega zastava (Graška), Puntarska himna iz 1873. ki jo je napisal v rukopisu, Himna bežigradskega pevskega društva, Česla teška himna, Kaifeževa himna in Gaslo per. društva Loški glas.

Ostali moški zborovi so: O, da je rožno moje srece, Le enkrat se. Slovo po oknem. Bela, rdeća je gređa, Bajka o carju, Samo se zdaj, Oj, nageljni rdeći, Nageljićna na oknu in Ajda, ki si šla v rukopisu. Tami na vrtu, Jaz pa pojedem, Moja pesem, Cveticia in broći. Kjo so tvoje roćice, Zanjica, Breza, Trubadurka, Matiči (rukopis), Želj je, Jesenska, Bela breza, Prvi greh. Kaj mi nuca planinca in Hišca pri cesti stoji. Zadanje tri so narodne, besediio ostalih pa je raznih slovenskih pesnikov: dr. Lovrenćića, dr Gradnika, Penuzijca, Albrehta Golarja, Kuncića i t. d.

Vse te skladbe so po većini posvećene in bile darovane raznim pevskim društvom od najmanjeg do Hubadove župe. Najveh jih je bilo priboljećnih u »Zboriic, ki jih je pokojni sam urejeval.

Izmed mešanih zborov so trije š e u rukopisu in sicer: Pastirica ćredo pasla, Koško večer, ki ga pripravila Ućiteljski zbor in Vaška bridkoć u kateri je zajelo vse življenje našega kmela. Oćilnica skladba je to in jo bila prvić izjavljena na spominiskem koncertu, Ena tićka. Ko so fanjke (narodni): Pozdrav in Naposled sta bili priboljećni u »Zboriic. Narodna je izšla u »Pevcec, Mati Zalosna pa u Cerkvi, Glasbo-

niku. Mešana zhora: Zvezdić in Pomlad za posevećni pevskim zboroma, Zaplaćki Materij bežki (u orguljami) pa župnišču na Catežu.

Samospjev s klavirjem: Mraz, je bil priboljećni u Zvonjenje, pravi tami tudi Lena nuca za štrijglasi deški zbor. Tenorski samospesi so: Prišla je jesenska noć, V album in Bela noć (Zbori); sopranski samospesi: Tožba, Dekliška pesem in Enkrat pridi se dragi; altovski: Kaj te ćaka divja rož; basovski: So še roćice u hartelu (narodna) in Mrzeća je zunać trda noć (Zbori). V rukopisu je še: Tvoje oči, o dekle.

V zadnjo skupino spadaju: Tnko mi je dragi, ženski zbor s godalnim orkestrom (rukopis), dalje odlične mešani zbor s solom za sopran: Avo Maria, ki je prirećen tudi za orglje ali orkester. Tudi ta skladba je u rukopisu in jo brani franćiskanski samostan u Ljubljani. Važen in pomećen je deški zbor: Oćka moji je delavec (Zbor). V rukopisu je tudi ženski zbor s klavirjem: Na rožah rdećih. Najboljeirneje Prelovcovo delo pa je: Lepa Vida, narodna balada za soli (sopran, alt, bariton), mešani zbor in orkester. Poleg moškega zboru: Jaz bi rad radećih rož, je tudi dvospjev s klavirjem. Razen tih nazrećno je zložil pokoljnićnijaviti novu svoju veću dokumentarnu raspravu pod natpisom »Izborna borbe u Trstu za bečki parlament godine 1907.« U prvom dijelu prikazuje autor Trst i okolicu, broj glasaća itd. Ta će rasprava izaći i u zasebnom oćisku.

Poleg naštetih posamećnih skladbi je zapustil še nekak žbirik: Album 10 narodnih pesmi za moški glas s klavirjem, Sedem narodnih pesmi za srednji glas s klavirjem. Pevski vlozki k dr. Remćevi igri: »Zakletki grad u konćno njegove posmrtnice 22 idrijskih ljudskih pesmi za moški in mešani zbor.

Iz već naštetih njegovih del sledi, da se je naš pokojni rojak Z. Prelovec postavio na odlično mesto med slovenskimi skladateljima. Naša dolžnost je bila ob obitelji njegove smrti, da smo mu s seznanom njegovih skladb postavili majhen spomenik u naših emigrantskih vrstah in u našem listu. B. L.

»Obzor» o Emilu Lileku

Zagrebački »Obzor» objavio je u svom broju od 29. II. opisran nekrolog o Emilu Lileku, u ćljoj smo smrti javili u prošlom broju. Pokojni Lilek, već u uvodu pisac (Dr. Ivan Esih), ide u red onih Slovenaca, koji su djelovali medju Hrvatima savjesno i pošteno i koji su svojim književnim radom koristili i hrvatskoj naći. Pisac se zatim detaljno bavi Lilekovim mnogostrukim radom i na koncu istice da je »zaslužni i svijesni Slovenac Emil Lilek svojim pedagoškim djelovanjem medju Hrvatima i svojim naućno-književnim radom zadužio i hrvatsku kulturu.

BASPRAVA FRANA BARBALIĆA O IZBORNIM BORBAMA U TRSTU GODINE 1907.

U ćasopisu »Duhovno življenje (veljaća 1940.) što ga izdaje slovenska koćolnija u Buenos Airesu u Argentini, poćinje Fran Barbalic poznati zagrebački poznavatelj života Hrvata i Slovenaca u Istri, autor knjiga »Vjerska sloboda Hrvata i Slovenaca u Istri», »Puško škola u Istri» i »Selo Perćeć u Istri». Objavljuje novu svoju veću dokumentarnu raspravu pod natpisom »Izborna borbe u Trstu za bečki parlament godine 1907.« U prvom dijelu prikazuje autor Trst i okolicu, broj glasaća itd. Ta će rasprava izaći i u zasebnom oćisku.

ENGLESKO DJELO O PULJ I TRSTU

Amsterdamska knjizara »Antiqua Boeckantiquariaat» (Amsterdam, Keizersgracht 292) u svom najnovijem popisu knjiga (16. veljaća 1940.) donosi niz engleskih publikacija, koje obraduju naše kraljeve odnosno naućne discipline, koje zanimaju hrvatske ćenjake. Tako ćita-mo, da taj antikvarijat nudi djelo Thomasa Aillassona »Slikoviti pogledi na stariine Pule i Trsta» (table u W. B. Cooke, G. Cooke, H. Mosesa i C. Armstronga, London 1919. 67 str. 7.50 hol. forinći).

Vijesti iz domovine

FUZIJA „ISTRE“ I „ORJEMA“ U NOVOM SADU

Novisad — Poslije dugotrajnih priprema dogovora i sporazumljivosti izvršeno je nazad srednje fuzije novosadskih emigrantskih društava »Orjema« i »Istre«. Had oko tog čina, bio je dug, jer datira još od prije godinu dana. Kada su počeli prvi razgovori, koji su potom prekinuti i nastavljeni na zajedničkim sastancima pretstavnika obih društava na dan 1. studenoga 1939. godine.

U nedjelju, 25. o. mj. održane su u 9 sati najprije glavne skupštine obih društava, odvojeno u posebnim prostorijama Narodnog Spomenik Doma. Kada su ove pojedinačne skupštine bile završene, sastali su se svi u zajedničkoj dvorani da formalno izvrše i posljednji akt, t. j. da usvoje veće odobrena pravila i da izaberu upravu, koja će ih povesti ka intenzivnijem, naprednijem i plodnijem radu i nastojanju za sveopće naše interese.

Dvorana u kojoj su se sastali članovi obih društava, bila je prepuna. Upadala je naročito u oči omladina, članovi »Orjema«, koja je bila zastupana u ogromnom broju. Lijepo su bile zastupane i sekcije društva »Istra«, ženska i sportska.

Zajedničku skupštinu otvorio je g. g. Dr. Ivan Prudan, apeliциони sudija. Zatim je pozvao predsjednike obih društava, da iznesu svoje poglede po pitanju fuzije.

Prvi je govorio predsjednik »Istre« g. Ante Mohorović. Zatim je uzeo riječ predsjednik »Orjema« g. Vitorim Ujčić, profesor Trgovачke akademije.

Posle g. Ujčića održao je govor jedan omladinac. Njegov govor bio je prečest idealizmom i najljepšim patriotizmom.

Nakon toga, predsjedavajući pozvao je zapisničare obih društava da pročituju zaključak svojih Skupština, koji se odnosi na današnju fuziju. Za »Istru« pročitao je zaključak tajnik g. Ivan Spincić, a za »Orjema«, g. Lujko Jurčić, koji su izjavili, da su njihove današnje glavne skupštine jednoglasno prihvatile prijedlog da se oba emigrantska društva fuzioniraju i spoje u jedno društvo, što je Skupština toplo pozdravila.

Predsjedavajući, g. Dr. Prudan, pročitao je zatim pravila novog društva, koja je skupština jednoglasno prihvatila. Iza toga pristupilo se biranju novog upravnog odbora pa je za predsjednika akklamacijom izabran g. profesor Vitorim Ujčić, raniji predsjednik »Orjema«, koji je pozdravljen najvećim odusevljenjem.

Zatim su pročitana imena ostalih članova Upravnog i Nadzornog odbora, što je Skupština, jednoglasno prihvatila. Sa Skupštine je upućen pozdrav Nj. Velikostvu Kralju Petru II.

U novoj upravi su zastupljeni svi slojevi; pored intelektualna vidimo radnike, zanatlije, trg. putnike, omladinu kao i ostale. Omladina i radništvo su naročito dobro zastupljeni.

Na taj način je, eto, srećno i na zadovoljstvo i jednih i drugih, a bez sumnje i na zadovoljstvo cjelokupne naše emigrantske u Jugoslaviji završena ova današnja vrlo plodna skupština, na kojoj je došlo do fuzije dvaju bratskih društava u Novom Sadu u jedno, koje će se od sada zvati »Istra-Orjema«.

Emigrant

JUBILEJ HPD »JABLANK«

Hrvatsko pjevačko društvo »Jablanka« proslavilo je jubilaran koncertom 16. o. mj. u Hrvatskom Glazbenom zavodu 20-godišnjicu svoga osnutka i neprekidnog uspješnog djelovanja. Bilježio ovaj značajan događaj u životu ovog vrijednog zagrebačkog pjevačkog društva zbog toga, što je njegovo djelovanje poznato cjelokupnoj istarskoj emigraciji u Zagrebu. Članovi tog pjevačkog društva, a i kompletni pjevački zbor nastupao je često na istarskim prosvjetnim i zabavnim priredbama.

Na još veće priznanje zaslužuje s naše strane »Jablanka« to tome, što je na svojim brojnim koncertima propagirala glazbu istarskih glazbenika, a naročito Braise — Rašana. Pokojni Braisa je nekoliko svojih posljednjih radova kompozirao upravo za »Jablanku«, koji je pred 20 godina nastao na Savskoj cesti — tamo gdje je niz godina živo i naš zaslužni glazbenik i kompozitor.

Radi svega toga očajemo »Jablanku« priznati i zahvalnost te mu iskreno čestitamo na jubileju uvjereni da će i dalje s jednakom ljubavi propagirati našu hrvatsku istarsku pjesmu.

PROSVJETNO I POTPORNO DRUŠTVO »ISTRA« U SLAV. BRODU

održat će svoju 13. po redu glav. godišnju skupštinu dne 10. III. 1940. god. u 3 sata po podne, u prostorijama Hrvatski Dom. Pozivaju se članovi da istu prisustvuju u zakazano vrijeme bez obzira na pozivnice.

OBČNI ZBOR DRUŠTVA »JADRAN-NANOS« V. MARIBORU

I. redni obćni zbor društva »Jadrannanos« v. Mariboru se bo vršiti u nedjelju 17. m. ob 9. uri predpodne v. malih dvoranama Narodne doma s sledećim dnevnim redom: 1. Pozdrav in otvoritev. 2. Čitanje zapisnika ustavnoga obneća zbora; 3. Poročila funkcionarijev; 4. Poročilo nadzornoga odbora; 5. Razrešnica; 6. Volitev nove uprave; 7. Eventualni predlogi; 8. Slučajnosti.

Člani in prijatelji društva kakor tudi zastopniki bratskih društev v. ljudno javljeni! — Odbor.

NAŠIM SURADNICIMA I ČITATELJIMA

Idući broj, koji će izaći u redovito vrijeme, bit će posvećen u pomeni Oca Istre i hrvatskoj bani Matka Laginja u povodu 10-godišnjice njegove smrti, koja pada 18. o. mj. List će izaći u povećanom obliku s brojnim veoma interesantnim prilozima.

Isto tako izaći će u proširenom formatu i naš Uskrsnji broj, koji će izaći tje dan nakon broja, posvećena Laginji. Uporazavajući naše čitatelje na ovu okolnost, molimo naše uzvazene suradnike da nam što prije pošalju svoje priloge, jer se redakcija uskrsnjača broja mora iz tehničkih razloga prije zaključiti nego kod običnoga broja.

UREDNIŠTVO

Odgovorni urednik: ERNEST RADETIČ, Krajiška ul. 12. — Vlasnik i izdavač: Savez Jugos. emigrantskih udruženja, Masarykova ul. 78a. II. — Broj telefona 67-80 »Istra« izlazi svakog tjedna u četvrtak. — Broj čitovnog računa 36789. — Pretplata za cijelu godinu 48 D., za pola godine 24 D., za inozemstvo dvostruko, za Ameriku 2 dolara na godinu. — Orlasi se računaju po cjeniku. — Tisak: Jugoslovenska štampa d. d., Zagreb. Masarykova ul. 28a. — Zl. tiskaru odgovara: Rudolf Polanovič, llica br. 131. — Rukopisi se ne vraćaju.

PROSLAVA 50-LETNICE PROF. DR. JOŽE LOVRENČIČA

Mladinski osek Sedejve družine je dne 2 t. m. priredil v društvenih prostorih proslavo za petdesetletnico svojega voditelja, pesnika in pisatelja prof. dr. Jože Lovrenčiča.

Ob polnoštevni udeležbi članstva, ki je do zadnjega kovičaka napolnijo društvene prostore je bil od mladnih društvenih članov izveden program, ki ga je otvoril v lepim govorom o življenju in plodovitom delu slavljencea družtenik Zvone Hribar. Sedliča je dijaška himna »Gaudemus«, nakar so se vrstile recitacije samih Lovrenčičevih del in to:

»Naša zgodovina«, »Med vojnjo«, »Napisano pismo«, »Confessio«, »Begnunci«, »Šholarska pesem«. »Pridi k nam Tvoje kraljestvo«. Med programom je član društva Ujčić od spremiljevanju klavirja zapel slavljencev najljubšo pesem »Jaz bi rad radekih rož«. V znak priznanja in zahvale je bil voditelju poklonjen lep soplek rož in srebrni lavorjev venec z narodnimi trakovi.

Po programu je ganjen vstal jubliant ter se zahvalil mladini za iskazano počastitev s kratkim a klenim govorom.

»PRESHRNOV VEČER« SOČE-MATICE

Društvo »Soča« matica v Ljubljani priredil v soboto 9 t. m. v salonu pri »Levuc« ob pol 21 v spomin na 90 obletnico Preshrnovo smrti in bližajočo se 140-letnico njegovega rojstva »Preshrno večer«. Spominsko besedo o Preshrno večerji življenju in o njegovi pesmi bo govoril naš odlični literarni zgodovinar prof. dr. Ante Slodnjak, a najlepše njegove pesmi pa bo recitiral režiser Narodnega gledališa g. Ciril Debevec. Ta večer so gledali tu delce oddelke pevskoga zbora »Slojce« pod vodstvom g. Premelca. Prijatelji in tovariši, udeležite se polnoštevno tega spominškega večera. Vstop je prav vsem prost, vsi dobrodošli.

RAVNATELJI IVAN IVANČIČ — UMLIROVLJEN

Sušak — Ovih dana umirovljen je dosadašnji ravnatelj ženske realne gimnazije na Sušaku, Istranin Ivan Ivančič, nakon što je navršio 35 potpunih godina službe, od toga 20 godina kao profesor i ravnatelj ženske real. gimn. na Sušaku.

G. Ivan Ivančič, rodom je iz Mošćeničke Drage, bio je odličan nastavnik i pedagog, pa ga je poverjena mu mladec delo veoma voljela i pošivala. Prije rata službovao je i na hrvatskoj gimnaziji u Pazinu, te je ostao svim dijakima poznatim, kojima je bio profesor i ugodni uspomeni kao profesor i kao čovjek.

Sušačke »Primorske Novine« posvetile su mu prigodom njegovog odlaska u mirovinu nekoliko vrlo toplih riječi hvale u ime susačkih roditelja.

»HRVATSKI NEVNIK« O KNJIZI MATE DEMARINA

O najnovijoj knjizi poznatog pedagoškog pisca Mate Demarina »Praktični primjeri radne obuke« — o kojoj se novinška kritika pohvalno izrazila — donosi »Hrvatski dnevnik« u svom kulturnom pregledu od 22 II. opširniji prikaz. Kritičar među ostalim ističe, da je knjiga radjena na temelju dugogodišnjega iskustva te da je prožeta novim načelima, koje je pisac istakao u svojoj ranijoj knjizi »Ilezione komponente radne škole«.

Za samog pisca veli, da je »poznato i ugledno ime u mladoj hrvatskoj pedagoškoj književnosti, koje često srećemo u pedagoškim listovima (Napredak i Savremena škola). Njegovi su radovi pisani uvijek s erudicijom i ljubavlju za temu, koju obrađuje, pa su interesantni osobito za učitelje, iako će u njima i nestručnjak naći mnogo konstatacija i dedukcija, kod kojih će se zaustaviti«.

Na koncu kritičar »Hrvatskog dnevnička« spominje predgovor knjizi, koji potiče od autorova brata Josina Demarina »tkodjier uglednoga našeg pedagoškog pisca«.

Na knjigu profesora Mate Demarina osvrtno se i naš list u većeodobno.

MADJARSKA KULTURNA ZAJEDNICA U BANOVINI HRVATSKOJ

U Zagrebu je osnovan Savez madjarske kulturne zajednice za banovinu Hrvatsku. Svrha saveza je njegovanje madjarskih narodnih tradicija, jezika, organizacija školske naobrazbe, pomaganje madjarskih svećenika, učitelja, održavanje putujućih privatnih učitelja, tečajeva na madjarskom jeziku i t. d. Naglašeno je da se zajednica ne će baviti političkim radom. Sa skupštine su poslani pozdravni brožiovi Dru Mačku i banu Subašiču.

MADJARSKI TJEDNIK U ZAGREBU

Novosadski tjednik »A Nepe« koji uredjuje dr. Ivan Nagy, prvak madjarske narodne manjine, nastavit će tclaženje u Zagrebu.

NAŠI POKOJNICI

IVAN SIMČIČ

U nedjelju dne 25. II. 1940. g. preminuo je u Beogradu u najljepšoj muzejskoj dobi od 50 godina ing. Ivan Simčić, viši savjetnik Ministarstva šuma i rudnika, nakon kratke i teške bolesti, čije je kilce ponio još sa Dobruđe i Solunskog fronta. Preminuo je bio priznat kao dobar stjenjak i lisoko naobrazan, da govori je potek svoga materskog jezika i slovenački, ruski, njemački, talijanski i engleski, rođen nećak Oca Istre blagopokojnog hrvatskog bana dra. Matka Laginje, bio je cijelog života nevjerovajto skroman, ko pećla marljiv, ko krhki dobar vieran i prilatan drug i čovjek.

Odmah poslije oslobođenja prijavio se u službu tamo, gdje je opustijela Domovina najviše trebala čestitih i dobrih radnika: u Bitolju, Kijevo, Dječevlju, Skoplju, u Kasinju u Krugučevu, Aran-bolovu, Aleksandru, Golubcu kao i u Ministarstvu ostavio je vidnih tragova svoje neumorne šumarske djelatnosti, a što je najznačajnije, bezbroj iskrenih prijatelja i štovatelja ne samo sebe lično, nego i svojoj ljubljenoj Istri... Bio je odlikovan priznanjem za nrabrost Komandanta Jugoslovenske divizije, redom Sv. Save V. stepena i Jugoslovenskom Krvnom IV. stepena. Kao rez. kapetan II. klase i dobrovoljac bio je pokovan na Novom Groblju u Beogradu sa svim vojničkim počastima, ispraćen žurnim povodom sa svojim činovnicima Ministarstva, delegacijom emigranta predsjednika i mnogobrojnim prijateljima i štovateljima. Pred otvorenim grobom oprostili su se od blagog pokojnika u ime Jugoslovenskog šumarskog udruženja i činovničkih drugova šef Inspektora Dr. ing. Dragoljub Petrović, a u ime Saveza Jugoslovenskog šumarskog udruženja i emigrantskih društava »Istra-Trst-Gorica« u Beogradu ing. Ante Ružič.

Dragi Ivo, pokoji Tvojoi plemenitoj duši a ličijevioj majci, udovi, siročica, ma, braci, sestrama i ostaloj rodbini! naše iskreno sautešće! — R.

JOŠIP CAHARIJA

Nabrežina, III. 1940. V visoki starosti 84 let je nenadoma umrl Jošip Gañarja, posebnik in industrijec. To je bil zadnji od treh bratov, za koje je ustanovljena družine, ki so si z izredno marljivo delom pridobili lepo imetje. Pokojni je imel več vojno lepo razširjeno industrijo marmorja. Posiljal je kamnoseke izdelke iz svojih kamnolomov v vse večje kraje Avstro-ogrske, v Bolgarijo in v Rumunijo. V Egiptu je imel s svojim bratom veliko kamnoseško industrijo kraskahe marmorja. Vojna vihra mu je povzročila neprecenljivo škodo. Po vojski je moral prirediti na novo s svojo industrijo. Bil je mož kremenitega in vseleželega značaja. Za njim zalugejo v velikem krogu značajni in prijateljevi tri hčerke in sin. Otroke je vzgojil v narodnem zavrednem duhu in so vsi: poročni v Jugoslaviji. Naj mu bo lahka kraska zemlja!

V Tomaju na Krasu je umrl v starosti 60 let posebnik Josip Kjuder, značajen in podjeten mož, dalec naprednog znan kot spreten vinogradnik. Pred vojno je vodil trgovino, ki jo je pa po vojni opustil in se ves posvetil vino-gračarstvu. Zadnja leta je bil tudi klebalec v tomajski vinske družine. Naj mu bo lahka kraska zemlja, prizadeti naše sožalje! (***)

Na svojem domu v Biljah pri Gorici je umrl v najljepših letih Ivan Lukežič, župnik v Ajdovščini na Vipavskem. Na zadnji poti ga je spremljalo veliko številu duhovnih sobratov kakor tudi mnogo ljudstva. Vrlenu duhovniku blag spomin! (***)

ROCK SPRINGS

USA. Pred nekaj dnevi je tu umrl Rudolf Stravs, doma iz Volc pri Poljanah in sin znanega zdravnika iz Cerkna. V Ameriki je bil 30 let in tu zapuščila ženo in dve hčeri.

NAŠIM SOBELAVCEM IN ČITATELJEM

Prihodnja številka, ki bo izašla kot po navadi v četrtak, bo posvećena spominu »Očeta Istre« in hrvatskega bana Matka Laginje ob priliki 10-letnice njegove smrti, ki pada na 18 t. m. List bo izšel v povećanom obsegu s številnimi in zelo zanimivimi članki.

Prav tako bo izašla v povećanom obsegu velikonoćna številka našega lista v rednem roku iza Laginjinog številke. Zaratid tega opozarjamo naše čitatelje in prosimo naše sodelavce, da nam čimprej pošljou svoje priloge, jer moramo iz tehničkih razlogov urediti velikonoćno številko preje kakor običajno.

UREDNIŠTVO